Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MACEJA ŠPUNARA [*MACIEJ SZPUNAR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 8. jūlijā [1]

Lieta C-422/20

RK
pret
CR

(*Oberlandesgericht Köln* (Federālās zemes Augstākā tiesa Ķelnē, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Atzīšana – Mantošana un Eiropas mantošanas apliecība – Jurisdikcija piemērojamo tiesību aktu izvēles gadījumā – Tiesas, kurā iepriekš celta prasība, atteikšanās no jurisdikcijas

I. Ievads

1. Regulas (ES) Nr. 650/2012 [2] 4. pantā "Vispārēja jurisdikcija" ir paredzēts, ka "jurisdikcija lemt par mantošanu kopumā ir tās dalībvalsts tiesām, kurā mirušajam nāves brīdī bija pastāvīgā dzīvesvieta". Kritērijs, kas paredzēts šajā tiesību normā, lai noteiktu jurisdikciju, atbilst tam, kas paredzēts šīs regulas 21. panta "Vispārīgs noteikums" 1. punktā, lai noteiktu tiesību aktus, kas piemērojami mantošanai kopumā.

2. Šo kritēriju saskaņotība ļauj vispārīgi nodrošināt piemērojamo *ius i forum* principa [3], uz kuru ir atsauce Regulas Nr. 650/2012 27. apsvērumā, ievērošanu. Šajā apsvērumā ir norādīts, ka šīs regulas noteikumi ir izstrādāti tā, lai nodrošinātu, ka iestāde, kas nodarbojas ar mantošanas lietu, vairākumā gadījumu piemērotu savas valsts tiesību aktus.

3. Regulas Nr. 650/2012 22. panta 1. punktā ir atļauts kā tiesību aktus, kas reglamentē tās atstāto mantojumu kopumā, izvēlēties tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonis šī persona ir izvēles izdarīšanas laikā vai nāves brīdī. Šāda izvēle var likt apšaubīt šo piemērojamo *ius i forum* principu. Tomēr šajā regulā ir paredzēti mehānismi, lai nodrošinātu minētā principa ievērošanu arī attiecībā uz piemērojamo tiesību aktu izvēli. Konkrētāk, no minētās regulas 6. panta a) punkta, lasot to kopā ar minētās regulas 7. panta a) punktu, izriet, ka tās dalībvalsts tiesām,

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (OV 2012, L 201, 107. lpp.).

[3] Skat. manus secinājumus lietā *Oberle* (C-20/17, EU:C:2018:89, 104. punkts).

kuras tiesību aktus ir izvēlējies mirušais, ir jurisdikcija izskatīt lietu, ja tiesa, kurā iepriekš ir celta prasība, ir atteikusies no savas jurisdikcijas pēc vienas no tiesvedības pusēm lūguma atteikties no jurisdikcijas.

4. Šīs tiesību normas ir otrā prejudiciālā jautājuma, kas Tiesai ir jāizskata šajā lietā, pamatā, ar kuru iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai un attiecīgā gadījumā kādā mērā dalībvalsts tiesas, kurā iepriekš celta prasība mantošanas lietā, atteikšanās no jurisdikcijas ir saistoša citas dalībvalsts tiesai, kurā vēlāk ir celta prasība.

5. Saskaņā ar Tiesas lūgumu šajos secinājumos tiks analizēts vienīgi šis jautājums.

II. Atbilstošās tiesību normas

6. Regulas Nr. 650/2012 6. panta "Atteikšanās no jurisdikcijas piemērojamo tiesību aktu izvēles gadījumā" a) punktā ir paredzēts:

"Ja tiesību akti, ko mirušais saskaņā ar 22. pantu ir izvēlējies, lai tie reglamentētu viņa atstāto mantojumu, ir kādas dalībvalsts tiesību akti, tad tiesa, kurā celta prasība saskaņā ar 4. vai 10. pantu:

a) var pēc vienas no tiesvedības pusēm lūguma atteikties no jurisdikcijas, ja tā uzskata, ka tās dalībvalsts tiesas, kuras tiesību akti tika izvēlēti, atrodas labākā vietā, lai lemtu par mantošanu, ņemot vērā mantošanas praktiskos apstākļus, piemēram, pušu pastāvīgo dzīvesvietu un mantas atrašanās vietu [..]."

7. Šīs regulas 7. panta "Jurisdikcija piemērojamo tiesību aktu izvēles gadījumā" a) punktā ir paredzēts:

"Tās dalībvalsts tiesām, kuras tiesību aktus mirušais izvēlējies saskaņā ar 22. pantu, ir jurisdikcija lemt par mantošanu, ja:

a) tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir atteikusies no jurisdikcijas tajā pašā lietā saskaņā ar 6. pantu."

8. Minētās regulas 22. panta "Piemērojamo tiesību aktu izvēle" 1. punktā ir paredzēts, ka "persona kā tiesību aktus, kas reglamentē tās atstāto mantojumu kopumā, var izvēlēties tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonis šī persona ir izvēles izdarīšanas laikā vai nāves brīdī".

9. Saskaņā ar šīs pašas regulas 83. panta 4. punktu "ja pēdējās gribas rīkojums ir taisīts pirms 2015. gada 17. augusta saskaņā ar tiesību aktiem, kurus mirušais būtu varējis izvēlēties saskaņā ar šo regulu, uzskata, ka minētie tiesību akti ir izvēlēti par mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem".

III. Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

10. Pēc vīra nāves 2017. gada 9. martā CR lūdza *Amtsgericht Düren* (Dīrenes pirmās instances tiesa, Vācija) izsniegt valsts mantošanas apliecību, kā arī Eiropas mantošanas apliecību, pamatojoties uz savstarpēju testamentu, kas sagatavots saskaņā ar Vācijas tiesībām 1990. gadā un ar kuru CR viens otru norādīja kā vienīgo mantinieku. Mirušā pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta bija Spānijā.

11. RK, mirušā brālis, iebilda pret CR lūgumu.

12. Ar 2017. gada 20. decembra nolēmumu *Amtsgericht Düren* (Dīrenes pirmās instances tiesa) apmierināja CR lūgumu.

13. Izskatot RK celto prasību, iesniedzējtiesa *Oberlandesgericht Köln* (Federālās zemes Augstākā tiesa Ķelnē, Vācija) atcēla šo nolēmumu, pamatojoties uz to, ka atbilstoši mirušā "pastāvīgās dzīvesvietas" viņa nāves brīdī kritērijam Regulas Nr. 650/2012 4. panta izpratnē jurisdikcija ir vienīgi Spānijas tiesām.

14. 2019. gada 29. aprīlī CR saņēma *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 3 d'Estepona* (Esteponas pirmās instances un izmeklēšanas tiesa Nr. 3, Spānija) rīkojumu, no kura izriet, ka šī tiesa pēc prasītājas lūguma ir nolēmusi "atteikties no nolēmuma pieņemšanas šajā tiesvedībā, jo Vācijas valsts tiesas atrodas labākā situācijā, lai lemtu par mantošanu, ņemot vērā mantošanas praktiskos apstākļus, piemēram, attiecīgā šīs lietas dalībnieka pastāvīgo dzīvesvietu un būtiskas mantojuma daļas atrašanās vietu".

15. CR ar 2019. gada 29. augusta notariālo aktu iesniedza jaunu lūgumu izsniegt mantošanas apliecības, iesniedzot šo rīkojumu *Amtsgericht Düren* (Dīrenes pirmās instances tiesa). Ar 2020. gada 19. februāra rīkojumu šī tiesa vēlreiz apmierināja CR lūgumu, uzskatot, ka tās starptautiskā jurisdikcija ir konstatēta, jo Spānijas tiesa, kurā vērsās CR, bija atteikusies no savas jurisdikcijas saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu.

16. Ar prasību, kas vērsta pret 2020. gada 19. februāra rīkojumu, RK no jauna iebilda pret šo nolēmumu, un lieta tika nodota iesniedzējtiesai.

17. Šādos apstākļos *Oberlandesgericht Köln* (Federālās zemes Augstākā tiesa Ķelnē, Vācija) ar 2020. gada 28. augusta lēmumu, kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 8. septembrī, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 7. panta a) punktu, lai varētu uzskatīt, ka tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir atteikusies no jurisdikcijas, šai tiesai nepārprotami ir jāatsakās no jurisdikcijas vai arī pietiek ar to, ka tiesa atsakās netieši, ja no šī izteikuma interpretācijas var secināt, ka tiesa ir atteikusies no jurisdikcijas?

2) Vai dalībvalsts tiesa, kuras jurisdikcijai būtu jāizriet no tā, ka citas dalībvalsts tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir atteikusies no jurisdikcijas, ir tiesīga pārbaudīt, vai ir izpildīti nosacījumi, lai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, varētu pieņemt nolēmumu saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu un 7. panta a) punktu? Cik lielā mērā ir sasaistošs tiesas, kurā iepriekš celta prasība, pieņemtais nolēmums?

   It īpaši:

   a) Vai dalībvalsts tiesa, kuras jurisdikcijai būtu jāizriet no tā, ka citas dalībvalsts tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir atteikusies no jurisdikcijas, ir tiesīga pārbaudīt, vai mantojuma atstājējs valsts tiesību aktus ir izvēlējies Regulas Nr. 650/2012 22. pantā paredzētajā kārtībā?

b) Vai dalībvalsts tiesa, kuras jurisdikcijai būtu jāizriet no tā, ka citas dalībvalsts tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir atteikusies no jurisdikcijas, ir tiesīga pārbaudīt, vai tiesā, kurā iepriekš celta prasība, ir bijis iesniegts vienas no tiesvedības pusēm lūgums atteikties no jurisdikcijas atbilstoši Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktam?

c) Vai dalībvalsts tiesa, kuras jurisdikcijai būtu jāizriet no tā, ka citas dalībvalsts tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir atteikusies no jurisdikcijas, ir tiesīga pārbaudīt, vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir pamatoti uzskatījusi, ka tās dalībvalsts tiesas, kuras tiesību akti tika izvēlēti, atrodas labākā situācijā, lai pieņemtu nolēmumu mantojuma lietā?

3) Vai Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punkts un 7. panta a) punkts, kas paredz tiesību aktu izvēli saskaņā ar 22. pantu, ir piemērojami arī tad, ja pirms 2015. gada 17. augusta taisītā testamentārā rīkojumā mantojuma atstājējs nav skaidri vai ar konkludentām darbībām veicis tiesību aktu izvēli, un tas, kuri tiesību akti piemērojami mantošanai, var izrietēt vienīgi no Regulas Nr. 650/2012 83. panta 4. punkta?"

18. Apsvērumus iesniedza CR, Spānijas un Itālijas valdības, kā arī Eiropas Komisija. Tiesas sēde netika sasaukta.

IV. Vērtējums

A. Ievada piezīmes par otro jautājumu un tā priekšmetu

19. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai tad, ja dalībvalsts tiesa, kurā iepriekš celta prasība mantošanas lietā, atsakās no jurisdikcijas atbilstoši Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktam, tiesa, kurā vēlāk ir celta prasība, saskaņā ar šīs regulas 7. panta a) punktu var pārbaudīt, vai, pieņemot nolēmumu par atteikšanos no jurisdikcijas, ir izpildīti šajā pirmajā minētajā tiesību normā paredzētie nosacījumi.

1. Par otrajā prejudiciālajā jautājumā minētajiem nosacījumiem

20. Otrā jautājuma sākotnējā daļā iesniedzējtiesa vispārīgi atsaucas uz Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktā un 7. panta a) punktā paredzētajiem nosacījumiem. Tomēr tā šo jautājumu koncentrē ap trim konkrētiem nosacījumiem, kuriem ir jābūt izpildītiem, lai tiesa, kurā iepriekš ir celta prasība, varētu atteikties no savas jurisdikcijas par labu tās dalībvalsts tiesām, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam. Konkrētāk, otrais jautājums, kas ir sadalīts trijos apakšjautājumos, attiecas uz to, vai pēdējās minētās tiesas var pārbaudīt, pirmkārt, vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, pamatoti ir uzskatījusi, ka šīs dalībvalsts tiesību akti ir tikuši izvēlēti vai tiek uzskatīti par izvēlētiem mantošanas regulēšanai, otrkārt, vai viena no tiesvedības pusēm ir iesniegusi lūgumu saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu tiesā, kurā iepriekš celta prasība, un, treškārt, vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir pamatoti uzskatījusi, ka minētās dalībvalsts tiesas atrodas labākā situācijā, lai pieņemtu nolēmumu mantojuma lietā.

21. Lai gan šos trīs apakšjautājumus ievada vārdi "it īpaši", iesniedzējtiesa tomēr nav uzdevusi jautājumus par citiem elementiem, kuriem varētu būt nozīme no tās tiesas viedokļa, kurā vēlāk ir celta prasība saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 7. panta a) punktu [4]. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izklāsta izriet, ka attiecībā uz otro jautājumu iesniedzējtiesa ierobežo tā piemērošanas jomu ar nosacījumiem, uz kuriem tā norāda tajos pašos apakšjautājumos.

2. Par saistību starp otrā jautājuma pirmo apakšjautājumu un trešo jautājumu

22. *A priori* šķiet, ka pastāv neatbilstība starp otrā jautājuma pirmo apakšjautājumu un trešo jautājumu.

23. Proti, lai gan otrā jautājuma pirmajā apakšjautājumā ir atsauce uz tiesību aktu izvēli, kas veikta saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 22. pantu, no trešā jautājuma formulējuma tomēr izriet, ka, pēc iesniedzējtiesas domām, mantojuma atstājējs nevarēja izvēlēties Vācijas tiesību aktus, pamatojoties uz šo tiesību normu, un ka šo tiesību aktu piemērošana izriet no šīs regulas 83. panta 4. punkta. Šajā nostājā iesniedzējtiesa ar trešo jautājumu vēlas noskaidrot, vai minētās regulas 6. panta a) punkts un 7. panta a) punkts, kuros ir paredzēta piemērojamo tiesību aktu izvēle "saskaņā ar 22. pantu", ir piemērojami arī tad, ja mantojuma atstājēja pilsonības valsts tiesību aktu piemērošana izriet no šīs pašas regulas 83. panta 4. punkta un līdz ar to, ja "uzskata, ka minētie tiesību akti ir izvēlēti par mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem" [5].

24. CR izteiktā piezīme, saskaņā ar kuru pirmajā apakšjautājumā "nav ņemts vērā" Regulas Nr. 650/2012 83. panta 4. punkts, varētu likt domāt, ka CR ir norādījusi uz šo secinājumu 22. un 23. punktā minēto nekonsekvenci. CR arī apgalvo, ka, pārbaudot savu jurisdikciju, Spānijas tiesa ir izvērtējusi šīs regulas 22. pantu. Tomēr nevar izslēgt, ka ar šo apgalvojumu CR vēlas pierādīt, ka tās dalībvalsts tiesas, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam, nevarētu pārbaudīt šīs valsts tiesību aktu piemērošanu neatkarīgi no tā, vai šī piemērošana izriet no minētās regulas 22. panta (otrā jautājuma pirmais apakšjautājums) vai no minētās regulas 83. panta 4. punkta (trešais jautājums).

[4] Konkrētāk, iesniedzējtiesa nelūdz Tiesu ne noteikt, vai tās dalībvalsts tiesas, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam, var pārbaudīt, vai tiesai, kurā iepriekš celta prasība, ir jurisdikcija saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 4. vai 10. pantu, vai arī tiesas, kurā iepriekš celta prasība, pieņemtais nolēmums ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā, ne arī noteikt, vai atteikšanās no jurisdikcijas saskaņā ar minētās regulas 6. panta a) punktu rada sekas attiecībā uz jebkuru tiesvedību saistībā ar mantošanu no mirušā vai vienīgi attiecībā uz tiesvedībām, kurām ir tāds pats priekšmets, kā tā, kuras ietvaros notika pamatlietā aplūkotā atteikšanās no jurisdikcijas. Nav strīda par to, ka Spānijas tiesai bija jurisdikcija saskaņā ar šīs pašas regulas 4. pantu. Turklāt nekas neļauj uzskatīt, ka Spānijas tiesā uzsāktās tiesvedības priekšmets būtiski atšķirtos no iesniedzējtiesā izskatāmās tiesvedības priekšmeta.

[5] Pilnības labad norādīšu, ka no Regulas Nr. 650/2012 izriet, ka, pirmkārt, tā, izņemot dažus agrākos datumos piemērojamus pantus, ir piemērojama no 2015. gada 17. augusta (84. panta otrā daļa) un, otrkārt, ka tā ir piemērojama to personu mantojumiem, kuras ir nomirušas 2015. gada 17. augustā vai pēc šī datuma (83. panta 1. punkts). Aplūkojot tos izolēti, risinājumos, kas izmantoti šajās tiesību normās attiecībā uz šīs regulas *ratione temporis* piemērošanas jomu, var neņemt vērā līdz 2015. gada 17. augustam pieņemtos noteikumus nāves gadījumā. Lai izvairītos no šādas situācijas, Savienības likumdevējs šīs regulas 83. pantā ir ieviesis papildu pārejas noteikumus. Tādējādi minētās regulas 83. panta 2. punktā ir paredzēts: "Ja mirušais savam atstātajam mantojumam piemērojamos tiesību aktus bija izvēlējies pirms 2015. gada 17. augusta, minētā izvēle ir spēkā, ja tā atbilst nosacījumiem, kas izklāstīti III nodaļā, vai, ja tā ir spēkā, piemērojot starptautisko privāttiesību normas, kas izvēles izdarīšanas brīdī bija spēkā valstī, kurā mirušajam bija pastāvīgā dzīvesvieta, vai jebkurā no valstīm, kuras pilsonība tam bija". Turklāt Regulas Nr. 650/2012 83. panta 4. punktā ir paredzēts: "Ja pēdējās gribas rīkojums ir taisīts pirms 2015. gada 17. augusta saskaņā ar tiesību aktiem, kurus mirušais būtu varējis izvēlēties saskaņā ar šo regulu, uzskata, ka minētie tiesību akti ir izvēlēti par mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem." Kā Tiesa jau ir norādījusi, šīs pirmās tiesību normas mērķis "ir saglabāt testatora gribu un, lai šī izvēle būtu spēkā, tai ir jāatbilst minētajā tiesību normā paredzētajiem nosacījumiem", savukārt otrā tiesību norma "reglament[ē] gadījum[us], kuros pēdējās gribas rīkojumā nav ietverta šāda izvēle". Skat. spriedumu, 2020. gada 16. jūlijs, E. E. (Jurisdikcija un mantošanai piemērojamie tiesību akti) (C-80/19, EU:C:2020:569, 92. punkts).

25. Turklāt Spānijas valdība norāda, ka šīs dalībvalsts tiesa, kas ir atteikusies no savas jurisdikcijas par labu Vācijas tiesām, apgalvoja, ka pirms Regulas Nr. 650/2012 stāšanās spēkā mirušais, pamatojoties uz savas valsts tiesību aktiem, proti, Vācijas tiesību aktiem, bija sagatavojis testamentu, kas saskaņā ar šīs regulas 83. panta 4. punktu automātiski nozīmēja, ka šis tiesību akts tiek izvēlēts par mantošanai piemērojamo tiesību aktu.

26. Katrā ziņā, ja, analizējot otrā jautājuma pirmo apakšjautājumu, tiktu uzskatīts, ka tās dalībvalsts tiesas, kuras pilsonība bija mirušajam, kurās ir celta prasība saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 7. panta a) punktu, nevar pārbaudīt, vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir pamatoti uzskatījusi, ka šīs dalībvalsts tiesību akti ir tikuši izvēlēti vai tiek uzskatīti par izvēlētiem mantošanas regulēšanai, tas nozīmētu, ka šo secinājumu 22. un 23. punktā minētā nekonsekvence būtu nenozīmīga. Turklāt tas, ka minētais tiesību akts nav ticis izvēlēts saskaņā ar šīs regulas 22. pantu, bet gan tiek uzskatīts par izvēlētu, pamatojoties uz tās 83. panta 4. punktu, nevar izraisīt to, ka tās dalībvalsts tiesām, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam, ar nolēmumu par atteikšanos no jurisdikcijas būtu jāpiemēro minētā regula, lai gan mantojums neietilpst tās piemērošanas jomā *ratione temporis*[6].

27. Šādos apstākļos, lai iesniedzējtiesai varētu sniegt lietderīgu atbildi, ir jāsaprot, ka pirmā apakšjautājuma mērķis ir noskaidrot, vai tās dalībvalsts tiesa, kuras jurisdikcija izriet no tiesas, kurā iepriekš celta prasība, atteikšanās no jurisdikcijas, var pārbaudīt, vai šī tiesa ir pamatoti uzskatījusi, ka šīs dalībvalsts tiesību akti ir tikuši izvēlēti vai tiek uzskatīti par izvēlētiem mantošanas regulēšanai.

28. Protams, ir taisnība, ka šis pirmais apakšjautājums, šādi pārformulēts, šķiet, ietekmē atbildi, kas sniedzama uz trešo jautājumu. No tā izriet, ka Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu un 7. panta a) punktu var piemērot, ja tiek uzskatīts, ka tās dalībvalsts tiesību akti, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam, tiek uzskatīti par izvēlētiem, pamatojoties uz šīs regulas 83. panta 4. punktu.

29. Tomēr, pirmkārt, kā to apgalvo visas puses, šādā situācijā ir piemērojams Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punkts un 7. panta a) punkts. Otrkārt, gadījumā, ja tās dalībvalsts tiesas, kuras pilsonība bija mirušajam, nevar pārbaudīt, vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, pamatoti ir uzskatījusi, ka šīs dalībvalsts tiesību akti ir tikuši izvēlēti vai tiek uzskatīti par izvēlētiem mantošanas regulēšanai (pirmais apakšjautājums), jautājums par to, vai šī tiesa var lemt, pamatojoties uz Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu, ja tās dalībvalsts tiesību akti, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam, tiek uzskatīti par izvēlētiem, pamatojoties uz tās 83. panta 4. punktu, bija jāizskata nevis tās dalībvalsts tiesai, kuras pilsonība bija mirušajam, bet gan tiesai, kurā iepriekš celta prasība. Ja šis pieņēmums izrādītos pareizs, šīs dalībvalsts tiesas nevarētu *a fortiori* noraidīt interpretāciju, kuru izvirza visas šīs puses, atsaucoties uz šo tiesību normu kopīgu nepiemērojamību.

30. Atgādinu, ka saskaņā ar Tiesas lūgumu šajos secinājumos tiks analizēts vienīgi otrais prejudiciālais jautājums. Vispirms es izklāstīšu pušu nostājas attiecībā uz trim iesniedzējtiesas minētajiem nosacījumiem (B sadaļa), pēc tam analizēšu Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punkta un 7. panta a) punkta mehānismu, lai sniegtu atbildi uz šo jautājumu (C sadaļa).

[6] Par Regulas Nr. 650/2012 pārejas noteikumiem skat. 5. zemsvītras piezīmi.

B. Lietas dalībnieku nostājas

31. CR un Itālijas valdība norāda, ka tās dalībvalsts tiesa, kuras tiesību akti ir tikuši izvēlēti vai tiek uzskatīts, ka mantojuma atstājējs tos ir izvēlējies, nevar pārbaudīt, vai otrā jautājuma trijos apakšjautājumos minētie nosacījumi bija izpildīti brīdī, kad tiesa, kurā iepriekš celta prasība, pieņem nolēmumu par atteikšanos no jurisdikcijas.

32. Spānijas valdība uzskata, ka Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punkts un 7. panta a) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts tiesa, kuras jurisdikcija izriet no atteikšanās no jurisdikcijas, nevar pārbaudīt iepriekš pieņemto nolēmumu par atteikšanos no jurisdikcijas. Tā uzskata, ka šai tiesai tomēr ir jāpārbauda sava jurisdikcija un līdz ar to jāpārbauda, vai mirušais ir izvēlējies savas valsts tiesības (pirmais apakšjautājums) un vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir atteikusies no jurisdikcijas. Spānijas valdība neprecizē šīs interpretācijas praktiskās sekas, kas galvenokārt ir balstītas uz šīs regulas 7. un 15. panta kopīgu interpretāciju. Tā apgalvo, ka saskaņā ar šo pēdējo minēto pantu, ja kādas dalībvalsts tiesā tiek celta prasība mantošanas lietā, attiecībā uz kuru tai saskaņā ar minēto regulu nav jurisdikcijas, tā pēc savas ierosmes atzīst, ka tai nav jurisdikcijas.

33. Turklāt Spānijas valdība atsaucas uz spriedumiem lietās *Overseas Union Insurance* u.c.[7] un *Gasser*[8] un atgādina, ka Briseles konvencijas[9] kontekstā Tiesa ir nospriedusi, ka tiesas jurisdikciju nosaka tieši šīs konvencijas noteikumi, kas ir kopīgi abām tiesām un ko katra no tām var interpretēt un piemērot ar vienādām pilnvarām.

34. Šī valdība atsaucas arī uz Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta g) apakšpunktā ietverto jēdziena "nolēmums"[10] definīciju un atgādina, ka vienīgi nolēmumiem, kas ietilpst šajā definīcijā, ir piemērojama ar šo regulu ieviestā savstarpējās atzīšanas sistēma.

35. Savukārt Komisija norāda, ka nolēmums par atteikšanos no jurisdikcijas, kas pieņemts saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu, ir saistošs tiesai, kurā prasība iesniegta kā otrajā, ņemot vērā to, ka viena no pusēm ir iesniegusi lūgumu saistībā ar atteikšanos no jurisdikcijas (otrais apakšjautājums) un ka tā ir uzskatījusi, ka tās dalībvalsts tiesas, kuras tiesību akti ir izvēlēti, atrodas labākā situācijā, lai pieņemtu nolēmumu mantojuma lietā (trešais apakšjautājums). Šīs interpretācijas pamatojumam Komisija tostarp atsaucas uz spriedumu *Gothaer Allgemeine Versicherung* u.c.[11], ko tā uzskata par piemērojamu šajā lietā.

36. Savukārt Komisija uzskata, ka tiesa, kurā prasība iesniegta kā otrajā, var pārbaudīt piemērojamo tiesību aktu izvēles spēkā esamību saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 22. pantu (trešais apakšjautājums). Pastāvot zināma pretruna starp vispārējo principu, saskaņā ar kuru tiesa, kurā prasība iesniegta kā otrajā, nevar pārbaudīt nolēmumu par atteikšanos no jurisdikcijas, un to, ka tiesa, kurā prasība iesniegta kā otrajā, ir tā, kurai ir jānosaka piemērojamie tiesību akti. Tiesai, kurā prasība iesniegta kā otrajā, tātad vajadzētu spēt pārbaudīt tiesību aktu izvēles par labu tās valsts tiesībām, kurā celta prasība, spēkā esamību attiecībā nevis uz starptautisko jurisdikciju, bet gan attiecībā uz tās sekām tiesību normu kolīzijas jomā. Šajā lietā attiecībā uz šo

7 Spriedums, 1991. gada 27. jūnijs (C-351/89, EU:C:1991:279, 23. punkts).

8 Spriedums, 2003. gada 9. decembris (C-116/02, EU:C:2003:657, 48. punkts).

9 Briseles 1968. gada 27. septembra Konvencija par jurisdikciju un tiesas spriedumu izpildi civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.), kas grozīta ar tai sekojošām konvencijām sakarā ar jaunu dalībvalstu pievienošanos šai konvencijai (turpmāk tekstā – "Briseles konvencija").

10 Saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta g) apakšpunktu.

11 Spriedums, 2012. gada 15. novembris (C-456/11, EU:C:2012:719).

jurisdikciju tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir lēmusi, pamatojoties uz savu vērtējumu par Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu, kurā visos gadījumos ir paredzēta tiesību aktu izvēle saskaņā ar šīs regulas 22. pantu.

C. Par Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktā un 7. panta a) punktā paredzēto mehānismu

37. Kā ir norādīts doktrīnā [12], Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktā un 7. panta a) punktā paredzētā mehānisma pamatā ir *forum non conveniens* doktrīna, kurā ir atsauce arī uz citām Savienības starptautisko privāttiesību normām, kā, piemēram, šīs regulas 12. pants, Regulas (EK) Nr. 2201/2003 [13] 15. pants un Regulas (ES) Nr. 1215/2012 [14] 33. un 34. pants.

38. Tomēr šī mehānisma īpatnības to atšķir no tipiskām *forum non conveniens* doktrīnas izpausmēm. Tādējādi elementi, kas ļauj atbildēt uz otro prejudiciālo jautājumu, galvenokārt ir atrodami pašā Regulā Nr. 650/2012. Šie elementi, pirmkārt, attiecas uz trijos apakšjautājumos norādītajiem nosacījumiem, kuriem ir pakļauts nolēmums par atteikšanos no jurisdikcijas, kas ir pieņemts saskaņā ar šīs regulas 6. panta a) punktu, otrkārt, šī nolēmuma kvalificēšanu par nolēmumu, kas ietilpst ar minēto regulu ieviestajā atzīšanas mehānismā, kā arī, treškārt, uz sekām, ko minētais nolēmums rada attiecībā uz kompetences sadalījumu starp dalībvalstīm.

1. Trijos apakšjautājumos paredzēto nosacījumu raksturs

39. Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punkts attiecas uz fakultatīvu atteikšanos no jurisdikcijas. Pat ja ir izpildīti nosacījumi attiecībā uz tādas dalībvalsts tiesību aktu izvēli, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam (pirmais apakšjautājums), un to, ka viena no pusēm ir iesniegusi lūgumu par atteikšanos no jurisdikcijas (otrais apakšjautājums), tiesai, kurā iepriekš celta prasība, nekādā ziņā nav pienākuma atteikties no savas jurisdikcijas par labu šīs dalībvalsts tiesām: tā *var* to darīt, *ja tā uzskata*, ka šīs tiesas atrodas labākā situācijā, lai pieņemtu nolēmumu mantojuma lietā. Tas, ka nolēmuma par atteikšanos no jurisdikcijas pieņemšana (vai nepieņemšana) saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu ietilpst tās vērtējumā, ir nopietna norāde uz to, ka šis nolēmums nebūtu jāpārbauda citas dalībvalsts tiesām, vismaz ciktāl minētais nolēmums attiecas uz to, ka tiek uzskatīts, ka šīs dalībvalsts tiesas atrodas labākā situācijā, lai pieņemtu nolēmumu mantojuma lietā (trešais apakšjautājums).

40. Turklāt lūgums par atteikšanos no jurisdikcijas saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu (otrais apakšjautājums) ir jāsagatavo un jāiesniedz tiesā, kurā iepriekš celta prasība saskaņā ar *lex fori* noteikumiem. Šī tiesa tātad var viegli pārbaudīt arī to, vai šādu lūgumu šajā tiesā ir iesniegusi kāda no pusēm tiesvedībā un vai tas rada sekas, kas tai ļauj atteikties no savas jurisdikcijas.

41. Atzīstot, ka otrā jautājuma otrajā un trešajā apakšjautājumā minētie nosacījumi nav jāpārbauda tiesai, kurā iepriekš celta prasība, Spānijas valdība uzskata, ka no Regulas Nr. 650/2012 7. un 15. panta, tos lasot kopā, izriet, ka tās dalībvalsts tiesai, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam, ir jāpārbauda sava jurisdikcija un līdz ar to jāpārbauda, vai mirušais ir

[12] Skat. Marongiu Buonaiuti, F. "Article 6", no: Calvo Caravaca, A. L., Davì, A., Mansel, H. P., *The EU Succession Regulation. A Commentary*, Cambridge University Press, Kembridža, 2016, 165. lpp.

[13] Padomes Regula (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp.).

[14] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2012, L 351, 1. lpp.).

izvēlējies savas valsts tiesības un vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir atteikusies no savas jurisdikcijas (pirmais apakšjautājums). Šķiet, ka šī argumenta pamatā ir šo noteikumu interpretācija, saskaņā ar kuru elementi, uz kuriem ir atsauce šīs pirmās tiesību normas formulējumā, ir jāpārbauda tās dalībvalsts tiesai, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam [15].

42. Lai gan ar otro jautājumu iesniedzējtiesa lūdz Tiesu interpretēt Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu un 7. panta a) punktu, šīs tiesas trijos apakšjautājumos norādītie nosacījumi ir izklāstīti šajā pirmajā minētajā tiesību normā. Šie nosacījumi reglamentē šīs regulas 4. un 10. pantā minēto tiesu jurisdikciju vai, precīzāk, nosaka, vai šīs tiesas var atteikties no jurisdikcijas, kas tām ir jāīsteno, izņemot minētajā regulā tieši paredzētos gadījumus.

43. Savukārt nosacījumi, kurus šī tiesa min trijos apakšjautājumos, ir norādīti tikai netieši Regulas Nr. 650/2012 7. panta a) punktā, ciktāl tas ir piemērojams "ar nosacījumu, ka tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir atteikusies no jurisdikcijas tajā pašā lietā saskaņā ar 6. pantu". Protams, šīs regulas 7. panta pirmajā daļā ir atsauce uz "tās dalībvalsts tiesām, kuru tiesību aktus mirušais izvēlējies saskaņā ar 22. pantu". Tomēr nosacījums par šīs dalībvalsts tiesību aktu izvēli jau ir ietverts minētās regulas 6. pantā [16]. Savukārt 7. pantā izdarītās atsauces mērķis ir vienīgi norādīt šajā tiesību normā minētās tiesas.

44. Tādējādi pārbaudei, ko šīs tiesas veic saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 15. pantu, ir jāattiecas uz nolēmumu par atteikšanos no jurisdikcijas, kas pieņemts, pamatojoties uz šīs regulas 6. panta a) punktu. Savukārt iesniedzējtiesas norādīto nosacījumu izpilde otrā jautājuma trijos apakšjautājumos ir jāpārbauda tiesai, kurai ir jurisdikcija saskaņā ar minētās regulas 4. vai 10. pantu. Šādi rīkojoties, šī tiesa praksē pārbauda savas jurisdikcijas nosacījumus. Kā izriet no spriedumiem *Overseas Union Insurance* u.c. [17] un *Gasser* [18], uz kuriem atsaucas Spānijas valdība, tiesa, kurā prasība celta vēlāk, nekādā ziņā nav labākā situācijā nekā tiesa, kurā iepriekš celta prasība, lai lemtu par pēdējās minētās jurisdikciju.

45. Šo apsvērumu neatspēko Komisijas arguments, ar kuru tā, šķiet, norāda uz nosacījuma par dalībvalsts, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam, tiesību aktu izvēli dubulto raksturu. Šis arguments, šķiet, ir balstīts uz interpretāciju, saskaņā ar kuru tiesa, kurā iepriekš celta prasība, izvērtē mantošanai piemērojamo tiesību aktu izvēli vienīgi attiecībā uz jurisdikcijas normām, līdz ar to tiesai, kurā prasība celta vēlāk, būtu jāizvērtē šī izvēle kolīziju normu izpratnē.

46. Nekas neļauj uzskatīt, ka Regulā Nr. 650/2012 ir nošķirta piemērojamo tiesību aktu izvēle, kas ir spēkā attiecībā uz jurisdikcijas noteikumiem, un izvēle, kas ir spēkā attiecībā uz kolīziju normu mērķiem. Joprojām runa ir par izvēli, kas izdarīta (vai tiek uzskatīta par izdarītu), pamatojoties uz šīm pašām šīs regulas normām, un, kā tas ir norādīts doktrīnā, spēkā esoša tiesību akta izvēles esamību, ko ir konstatējusi tiesa, kurā iepriekš celta prasība, atkārtoti neizvērtē tās dalībvalsts

[15] Elementi saistībā ar to, vai mirušais ir izvēlējies savas valsts tiesības un vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, pamatojoties uz viņa pastāvīgo dzīvesvietu, ir atteikusies no savas jurisdikcijas, šķiet, ir atspoguļoti Regulas Nr. 650/2012 7. panta formulējumā, saskaņā ar kuru šī tiesību norma attiecas uz "tās dalībvalsts tiesām, kuras tiesību aktus mirušais izvēlējies saskaņā ar 22. pantu", kurām ir jurisdikcija ar nosacījumu, ka "tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir atteikusies no jurisdikcijas tajā pašā lietā saskaņā ar 6. pantu".

[16] "Ja tiesību akti, ko mirušais saskaņā ar 22. pantu ir izvēlējies, [..] ir kādas dalībvalsts tiesību akti [..]."

[17] Spriedums, 1991. gada 27. jūnijs (C-351/89, EU:C:1991:279, 23. punkts).

[18] Spriedums, 2003. gada 9. decembris (C-116/02, EU:C:2003:657, 48. punkts).

tiesas, kuras tiesību akti ir tikuši izraudzīti un kurā prasība ir celta saskaņā ar šīs pašas regulas 7. panta a) punktu [19]. Turklāt atteikšanās no jurisdikcijas par labu šīm tiesām ļauj saglabāt sakritību starp *forumu* un *ius*.

2. Nolēmums par atteikšanos no jurisdikcijas kā nolēmums, kas ietilpst atzīšanas mehānismā

47. Kā norāda Komisija, no sprieduma *Gothaer Allgemeine Versicherung* u.c. [20] izriet, ka attiecībā uz Regulu (EK) Nr. 44/2001 [21], ar kuru tika aizstāta Briseles konvencija, nolēmums, ar kuru dalībvalsts tiesa, pamatojoties uz jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, atsakās no savas jurisdikcijas, ir nolēmums, uz kuru attiecas ar šo regulu ieviestais atzīšanas mehānisms, un tas ir saistošs citu dalībvalstu tiesām attiecībā uz konstatējumu par šīs klauzulas spēkā esamību.

48. Ņemot vērā, ka Briseles konvencijas normas, uz kurām Tiesa ir atsaukusies minētajā spriedumā *Gothaer Allgemeine Versicherung* u.c., lai nonāktu pie šāda risinājuma, būtiski neatšķiras no Regulas Nr. 650/2012 normām, es uzskatu, ka no sprieduma *Gothaer Allgemeine Versicherung* u.c. [22] gūtās atziņas ir attiecināmas uz šo regulu.

49. Līdz ar to *mutatis mutandis* nolēmums par atteikšanos no jurisdikcijas ir saistošs citu dalībvalstu tiesām attiecībā uz apsvērumu, saskaņā ar kuru šī nolēmuma pieņemšanas brīdī bija izpildīti Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktā paredzētie nosacījumi, ja tos ir pārbaudījusi šī tiesa [23].

50. Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktā paredzētie nosacījumi ir jurisdikcijas nosacījumi šī jēdziena plašā nozīmē, kas konkrētāk nosaka, vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, var atteikties no savas jurisdikcijas [24]. Turklāt uz nolēmumu par atteikšanos no jurisdikcijas attiecas ar Regulu Nr. 650/2012 ieviestais atzīšanas mehānisms. Turklāt savstarpējas uzticēšanās tiesvedībai dalībvalstīs principa ievērošana, kas ir pamatā šīs regulas noteikumu par nolēmumu atzīšanu un izpildi piemērošanai [25], ļauj neatzīt minēto nolēmumu vienīgi šajā regulā paredzētajos gadījumos. Saskaņā ar šo loģiku atbilstoši minētās regulas 41. pantam dalībvalstī pieņemts nolēmums par atteikšanos no judikatūras nevar tikt pārskatīts pēc būtības. Aizliegums pārskatīt pēc būtības parasti attiecas uz tiesas noteikto saskaņoto noteikumu par jurisdikciju piemērošanu [26]. Turklāt

[19] Skat. Bonomi, A. "Article 6", no: Bonomi, A., Wautelet, P., *Le droit européen des successions. Commentaire du règlement (UE) n° 650/2012, du 4 juillet 2012*, Bruylant, Brisele, 2016, 219. lpp. Šajā ziņā skat. arī Marongiu Buonaiuti, F., "Article 7", no: Calvo Caravaca, A. L., Davì, A. un Mansel, H. P., *The EU Succession Regulation. A Commentary*, Cambridge University Press, Kembridža, 2016, 174. lpp.

[20] Spriedums, 2012. gada 15. novembris (C-456/11, EU:C:2012:719).

[21] Padomes 2000. gada 22. decembra Regula par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.).

[22] Spriedums, 2012. gada 15. novembris (C-456/11, EU:C:2012:719).

[23] Spriedumā, 2012. gada 15. novembris, *Gothaer Allgemeine Versicherung* u.c. (C-456/11, EU:C:2012:719, 41. punkts) Tiesa nosprieda, ka nolēmums, ar kuru dalībvalsts tiesa, pamatojoties uz jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, ir atteikusies no savas jurisdikcijas tādēļ, ka šī klauzula ir spēkā, ir saistošs citu dalībvalstu tiesām gan attiecībā uz šī nolēmuma rezolutīvajā daļā ietverto lēmumu par šīs tiesas jurisdikcijas neesamību, gan attiecībā uz šī nolēmuma motīvu daļā ietverto konstatējumu par šīs klauzulas spēkā esamību, kas ir šīs rezolutīvās daļas nepieciešamais pamatojums. No tā es secinu, ka tiesai, kurā pirmajā celta prasība, sava nolēmuma rezolutīvajā daļā vai motīvu daļā ir jānorāda, ka otrā prejudiciālā jautājuma trijos apakšjautājumos minētie nosacījumi ir tikuši pārbaudīti, pieņemot nolēmumu par atteikšanos no jurisdikcijas, lai tiesa, kurā prasība iesniegta kā otrajā, pamatojoties uz šo rezolutīvo daļu un/vai šo pamatojumu, varētu noteikt, ka pastāv nolēmums par atteikšanos no jurisdikcijas, kas pieņemts, pamatojoties uz Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu, kas saista šo tiesu attiecībā uz šiem trim nosacījumiem, bez iespējas tai apstrīdēt tiesas, kurā iepriekš celta prasība, veikto pārbaužu pamatotību.

[24] Skat. šo secinājumu 42. punktu.

[25] Spriedums, 2019. gada 23. maijs, WB (C-658/17, EU:C:2019:444, 52. punkts).

[26] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2012. gada 15. novembris, *Gothaer Allgemeine Versicherung* u.c. (C-456/11, EU:C:2012:719, 37. punkts).

šīs pašas regulas 40. pants, kurā ir norādīti neatzīšanas pamati, neļauj citas dalībvalsts tiesai neatzīt nolēmumu par atteikšanos no jurisdikcijas vienīgi tādēļ, ka tā uzskata, ka šajā nolēmumā Savienības tiesības ir tikušas nepareizi piemērotas [27].

51. Šis risinājums turklāt ir izskaidrojams ar to, ka nolēmums par atteikšanos no jurisdikcijas, kas pieņemts saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu, var tikt pārbaudīts tās dalībvalsts tiesību sistēmā, kurā iepriekš ir celta prasība. Šī pārbaude var attiekties arī uz otrā jautājuma trijos apakšjautājumos minēto nosacījumu pārbaudi. Turklāt, lai nodrošinātu vienotu šīs regulas noteikumu interpretāciju Savienībā, šīs tiesību sistēmas tiesas var izmantot LESD 267. pantā paredzēto lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu mehānismu.

52. Tādējādi, ievērojot savstarpējās uzticēšanās tiesvedībai Savienības dalībvalstīs principu, citas dalībvalsts tiesa, kurā prasība celta vēlāk saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 7. panta a) punktu, nevar aizstāt tiesas, kas nodrošina tiesas, kurā iepriekš celta prasība, pārbaudi tās dalībvalsts tiesību sistēmā, kurā ir celta prasība. No iepriekš minētā izriet, ka tiesa, kurā prasība celta vēlāk, nevar pārbaudīt otrā jautājuma trijos apakšjautājumos norādītos nosacījumus, ja tos ir pārbaudījusi tiesa, kurā iepriekš celta prasība.

3. Sekas, ko rada atteikšanās no jurisdikcijas atbilstoši Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktam

53. No Regulas Nr. 650/2012 22. panta 1. punkta izriet, ka persona kā visam mantojumam piemērojamos tiesību aktus var izvēlēties savas pilsonības valsts tiesību aktus. Šīs regulas 83. panta 4. punktā ir paredzēts, ka tiek uzskatīts, ka šie tiesību akti ir izvēlēti kā mantošanai piemērojamie tiesību akti. Tiesa, kurā iepriekš celta prasība saskaņā ar minētās regulas 4. vai 10. pantu, var atteikties no savas jurisdikcijas vienīgi par labu tās *dalībvalsts* tiesām, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam. Ja trešās valsts tiesību akti ir tikuši izvēlēti (vai tiek uzskatīti par izvēlētiem) par mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem, tiesa, kurā iepriekš celta prasība, nevar atteikties no savas jurisdikcijas par labu šīs trešās valsts tiesām.

54. Doktrīnā ir norādīti vairāki iemesli, kas varētu izskaidrot šādu risinājumu, vienlaicīgi uzskatot, ka neviens no tiem pilnībā nepārliecina [28]. Cits iemesls varētu būt saistīts ar sekām, ko rada atteikšanās no jurisdikcijas, kas izraisa to, ka tās dalībvalsts tiesām, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam, automātiski ir jurisdikcija. Trešās valsts tiesas, kas nepiemēro Regulu Nr. 650/2012, saskaņā ar šīs regulas 7. panta a) punktu nevar tikt piespiestas īstenot jurisdikciju, ko dalībvalsts tiesa ir noraidījusi. Turklāt šīm tiesām nav savstarpējas uzticēšanās starp dalībvalstīm, kas ir minētās regulas pamatā.

55. Likumdevēja vēlmi likt uzsvaru uz sekām, ko rada atteikšanās no jurisdikcijas, apstiprina Regulas Nr. 650/2012 sagatavošanas darbu analīze.

56. Regulas priekšlikuma [29] 5. panta 1. punktā bija paredzēts – "ja mirušais ir izvēlējies kādas dalībvalsts tiesību aktus sava mantojuma pārvaldīšanai [..], tiesa, kurā ir iesniegta prasība atbilstoši 4. pantam, pēc vienas puses pieprasījuma un ja tā uzskata, ka tās dalībvalsts tiesas, kuras tiesību akti ir izvēlēti, ir piemērotākas, lai izskatītu mantojuma lietu, var apturēt tiesvedību un aicināt

[27] Pēc analoģijas skat. arī spriedumu, 2000. gada 11. maijs, *Renault* (C-38/98, EU:C:2000:225, 33. punkts).

[28] Skat. Bonomi, A., minēts iepriekš, 214. lpp.

[29] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu un publisku aktu atzīšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (COM(2009) 154, galīgā redakcija) (turpmāk tekstā – "regulas priekšlikums").

puses iesniegt prasību šīs dalībvalsts tiesās". Šajā pašā pantā bija paredzēts, ka tiesa, kurā pirmajā celta prasība, turpina īstenot savu jurisdikciju, pirmkārt, ja dalībvalsts, kuras tiesību akti tika izraudzīti, tiesās netika celta prasība šīs pirmās tiesas noteiktajā termiņā [30], un, otrkārt, ja tās dalībvalsts, kuras tiesību akti tika izraudzīti, tiesas nav atzinušas savu jurisdikciju ne vēlāk kā astoņu nedēļu laikā no prasības iesniegšanas dienas [31].

57. Tādējādi jurisdikcijas nodošana tās dalībvalsts tiesām, kuras tiesību aktus ir izvēlējies mantojuma atstājējs, notiek nevis automātiski [32], bet gan tad, kad šīs tiesas pēc prasības celšanas mantošanas lietā to ir akceptējušas. Kā ir norādīts doktrīnā, šis risinājums, norādot uz atšķirībām, kas tās šķir [33], atspoguļo Regulas Nr. 2201/2003 15. pantā ietverto risinājumu.

58. Pēc Parlamenta atzinuma pirmajā lasījumā [34] regulas priekšlikuma 5. pantā rastais risinājums ieguva tā galīgo formulējumu, kas ir ietverts Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktā un 7. panta a) punktā. Izdarītais grozījums apstiprina Savienības likumdevēja gribu neizmantot risinājumu, kas ļautu tās dalībvalsts tiesām, kuras tiesību akti ir tikuši izvēlēti, atteikties no savas jurisdikcijas.

59. Šajā ziņā, ja tiktu uzskatīts, ka tās dalībvalsts tiesas, kuras tiesību akti ir tikuši izvēlēti vai tiek uzskatīti par izvēlētiem kā mantošanai piemērojamie tiesību akti, var pārbaudīt, vai Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktā paredzētie nosacījumi ir izpildīti, pieņemot nolēmumu par atteikšanos no judikatūras, praksē varētu izraisīt atgriešanos pie tā, ka šīm tiesām tiktu atzīta iespēja atteikties no jurisdikcijas, kas izriet no šīs atteikšanās, un tādējādi vājinātu šīs regulas 6. panta a) punkta un 7. panta a) punkta mehānismu.

60. Tiesa, kas atteiktos no savas judikatūras saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 6. panta a) punktu, automātiski no jauna neiegūtu jurisdikciju, un tas varētu izraisīt situācijas, kurās tiek liegta iespēja vērsties tiesā [35]. Interpretācija, saskaņā ar kuru dalībvalsts, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam, tiesas nevar pārbaudīt, vai ir izpildīti trijos apakšjautājumos paredzētie nosacījumi, ļauj izvairīties no negatīvas jurisdikcijas kolīzijas riska, kas varētu rasties, ja tiesa, kurā iepriekš celta prasība, atteiktos no savas jurisdikcijas un ja tās dalībvalsts tiesa, kuras pilsonība bija mantojuma atstājējam, uzskatītu, ka nav izpildīti minētās regulas 6. panta a) punktā minētie nosacījumi.

61. Ņemot vērā, pirmkārt, trijos apakšjautājumos norādīto nosacījumu raksturu, kas nosaka, vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, var atteikties no jurisdikcijas, kas tai principā piemīt [36], otrkārt, nolēmuma par atteikšanos no jurisdikcijas kvalificēšanu par nolēmumu, kas ietilpst ar Regulu Nr. 650/2012 noteiktajā atzīšanas mehānismā [37], kā arī, treškārt, vēlmi nodrošināt, ka šis nolēmums rada Savienības likumdevēja norādītās sekas [38], es ierosinu uz otro prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka šīs regulas 6. panta a) apakšpunkts un 7. panta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts tiesa, kuras jurisdikcijai būtu jāizriet no tā, ka tiesa, kurā iepriekš celta

30 Regulas priekšlikuma 5. panta 2. punkts.

31 Regulas priekšlikuma 5. panta 3. punkts.

32 Turklāt to apstiprināja Komisija, norādot, ka "nodošanai tiesai, kas ir piemērotāka, nevajadzētu būt automātiskai, ja mirušais ir izvēlējies citas dalībvalsts tiesību aktus". Skat. regulas priekšlikuma 5. lpp.

33 Skat. Lein, E., "A Further Step Towards a European Code of Private International Law: The Commission Proposal for a Regulation on Succession". *Yearbook of Private International Law*. 2009, XI sēj., 119. un 120. lpp.

34 Eiropas Parlamenta nostāja, kas pieņemta pirmajā lasījumā 2012. gada 13. martā, EP-PE_TC1-COD(2009) 157.

35 Protams, dažos gadījumos šāda situācija teorētiski varētu tikt novērsta, piemērojot Regulas Nr. 650/2012 11. pantu, kurā ir paredzēts *forum necessitatis*. Tomēr šajā tiesību normā ir paredzēti nosacījumi, kas var izslēgt tās piemērošanu, ja divu dalībvalstu tiesas jau ir uzskatījušas, ka tām nav jurisdikcijas izskatīt mantošanas lietu.

36 Skat. šo secinājumu 42.–44. punktu.

37 Skat. šo secinājumu 52. punktu.

38 Skat. šo secinājumu 54. punktu.

prasība, ir atteikusies no jurisdikcijas, nav tiesīga pārbaudīt, pirmkārt, vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir pamatoti uzskatījusi, ka šīs dalībvalsts tiesību akti ir tikuši izvēlēti vai tiek uzskatīti par izvēlētiem mantošanas regulēšanai, otrkārt, vai kāda no tiesvedības pusēm tiesā, kurā iepriekš celta prasība, ir iesniegusi lūgumu saskaņā ar minētās regulas 6. panta a) punktu un, treškārt, vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir pamatoti uzskatījusi, ka minētās dalībvalsts tiesas atrodas labākā situācijā, lai pieņemtu nolēmumu mantojuma lietā, ja šos trīs nosacījumus ir pārbaudījusi tiesa, kurā iepriekš celta prasība.

V. Secinājumi

62. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Oberlandesgericht Köln* (Federālās zemes Augstākā tiesa Ķelnē, Vācija) uzdoto otro prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi 6. panta a) punkts un 7. panta a) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts tiesa, kuras jurisdikcijai būtu jāizriet no tā, ka tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir atteikusies no jurisdikcijas, nav tiesīga pārbaudīt, pirmkārt, vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir pamatoti uzskatījusi, ka šīs dalībvalsts tiesību akti ir tikuši izvēlēti vai tiek uzskatīts, ka tie tikuši izvēlēti mantošanas regulēšanai, otrkārt, vai kāda no tiesvedības pusēm tiesā, kurā iepriekš celta prasība, ir iesniegusi lūgumu saskaņā ar šīs regulas 6. panta a) punktu un, treškārt, vai tiesa, kurā iepriekš celta prasība, ir pamatoti uzskatījusi, ka minētās dalībvalsts tiesas atrodas labākā situācijā, lai pieņemtu nolēmumu mantojuma lietā, ja šos trīs nosacījumus ir pārbaudījusi tiesa, kurā iepriekš celta prasība.